

Zaključci drugog dana konferencije „Zelena tranzicija pokreće europske gradove“ – Zagreb 2024.

Pozadina

Drugi dan konferencije okupio je gradonačelnike i njihove zamjenike iz niza europskih i hrvatskih gradova, predstavnike Europske komisije, poslovne i akademske zajednice te civilnog društva uz prisustvovanje 176 građana (registrirao se 241 građanin) te 416 građana koji su sudjelovali online.

Cilj ovog dijela konferencije bio je razmijeniti mišljenja gradonačelnika o izazovima s kojima se susreću u upravljanju energetsom tranzicijom i klimatskim promjenama, utvrditi što je potrebno da bi se povećao kapacitet gradova za provedbu Europskog zelenog plana (EGD) i Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (NECP) te informirati o ključnim projektima i dobrim praksama gradova koje provode kako bi se osigurala pravedna, učinkovita i održiva zelena tranzicija. U kontekstu nadolazećih izbora za Europski parlament cilj je bio utvrditi i mišljenje gradova, poslovne i akademske zajednice te civilnog društva o budućnosti EGD-a te smjernicama na temelju kojih bi ga trebalo razvijati.

Zaključci

1. Gradovi trebaju novi EGD kao trajni okvir zelene i održive tranzicije koji nadilazi izborne cikluse.
2. EGD nikada nije u potpunosti zaživio na lokalnoj razini, stoga nikada nije ostvario svoj puni potencijal. To je najvećim dijelom posljedica zanemarivanja uloge gradova u oblikovanju i provedbi EGD-a. Dodatno, EGD nije uvijek u dovoljnoj mjeri uzimao u obzir teritorijalne utjecaje svojih politika, stoga nije ugrađen u lokalne i regionalne razvojne strategije do zadovoljavajuće razine.
3. U izradu novog EGD-a, kao i NECP-a i ostalih strateških dokumenata, gradovi moraju biti uključeni od samog početka jer su najodgovorniji za njihovu provedbu, a ne kao do sada na samom kraju procesa kada su politike već definirane i ciljevi utvrđeni. Ovi dokumenti trebali bi priznati njihovu raznolikost, kapacitete i druge specifičnosti.
4. Gradovi su glavni pokretači i nositelji zelene i održive tranzicije, stoga je ključno povećati im pomoć u razvoju administrativnih i provedbenih kapaciteta.
5. Novi EGD, kao krovna politika, mora bolje uskladiti sve politike i inicijative koje funkcioniraju i razvijaju se pod njegovim okriljem jer su do sada često bile međusobno kontradiktorne i konfliktna, a što je onemogućavalo njihovu punu provedbu na terenu, posebice u gradovima. Također se moraju pojednostavniti i međusobno uskladiti mehanizmi nadgledanja i izvještavanja o provedbi pojedinih politika i inicijativa zbog njihova preklapanja i međusobnih proturječnosti koje proizvode nepotreban administrativni teret gradovima te prekomjerno angažiraju njihov provedbeni kapacitet.

6. EGD je i dalje najbolja alternativa za uspješno provođenje sveobuhvatne tranzicije prema otpornijem, prosperitetnijem, strateški neovisnom, ekološki osviještenom i konkurentnom europskom gospodarstvu za sadašnje generacije i one koje dolaze, kao i za stvaranje novih radnih mjesta.
7. Gradovi traže da se ojača mehanizme višerazinskog upravljanja, olakšavajući procese zajedničkog planiranja s regionalnim i lokalnim te nacionalnim vlastima, uvažavajući njihove specifičnosti i potičući uvođenje integriranih politika održivosti na regionalnoj i lokalnoj razini s međusektorskim pristupom.
8. Novi EGD mora uključivati snažan financijski paket bespovratnih sredstava i zajmova kao dio sljedećeg Višegodišnjeg financijskog okvira (VFO), koji će sadržavati izravne financijske linije za projekte gradova, kao i za podizanje njihova administrativnog kapaciteta, te mehanizam za mobiliziranje privatnog kapitala za financiranje projekata zelene tranzicije.
9. Gradovima treba osigurati izravan pristup europskim fondovima te na taj način izbjeći nacionalizaciju europskih fondova kod koje alokaciju europskih sredstava određuje vlada.
10. Novi EGD mora biti utemeljen na znanosti, a ne na političkom populizmu, s obzirom na to da još uvijek ne znamo ukupne posljedice i učinke klimatskih promjena.
11. Novi EGD mora ojačati pravednu, zelenu i digitalnu tranziciju vodeći računa o ranjivim skupinama i različitom stupnju razvijenosti europskih gradova i regija. Nitko ne smije biti gubitnik zelene tranzicije.
12. Kako bi se osigurala pravedna i uključiva tranzicija, potrebno je uspostaviti i promicati platforme za dijalog sa zainteresiranim dionicima na lokalnoj razini, posebice onih najosjetljivijih na klimatske promjene. U razgovorima o zelenoj tranziciji potrebno je čuti glasove mladih. Potrebno je osigurati da je europska mladež opremljena vještinama i znanjem kako bi aktivno pridonijela i oblikovala promjenjive društveno-gospodarske sustave u svojim gradovima.
13. Gradovi preuzimaju vodeću ulogu u provedbi i ubrzavanju zelene tranzicije te razvijaju i provode ambicioznije zelene politike od svojih vlada. Stoga bi novi EGD trebao prepoznati te napore i osigurati dodatne poticaje gradovima prema ispunjenju svojih ambicioznih ciljeva.
14. Strategije urbanog razvoja moraju postati lokalne politike EGD-a, potičući transformacije sustava prema otpornim i klimatski neutralnim gradovima.
15. Strategije urbanog razvoja, proračunski planovi i sektorske strategije moraju biti konzistentni i aktivno pridonositi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi na njih. Potrebno je sustavno izbjegavati stvaranje izoliranih sustava.
16. Prostorni planovi moraju odražavati uravnotežene društvene, ekološke i gospodarske koristi radi osiguranja održivog korištenja resursa, povećanja otpornosti na krize i klimatske promjene te radi učinkovitijeg korištenja postojeće i nove infrastrukture.
17. Veći naglasak treba staviti na socijalnu koheziju i politike usmjerene na osiguravanje radnih mjesta, usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage, kao i pristup čistoj energiji, zdravoj i održivoj hrani, pristupačnom stanovanju za sve te eliminiranje energetske siromaštva.
18. Trebalo bi promicati, uspostaviti i njegovati jača partnerstva među gradovima te sektorima istraživanja, razvoja i inovacija kako bi se olakšala brža energetska tranzicija te ojačala energetska učinkovitost, sigurnost i otpornost gradova.
19. Gradovi trebaju odgovarajući i poticajni nacionalni pravni okvir zelene tranzicije, jednostavnije i međusobno usklađene nacionalne procedure s razumnim rokovima za svaku fazu procedure. Neučinkovitost provedbe dobrim je dijelom rezultat složenih, neusklađenih i vremenskih zahtjevnih procedura te konfuznog ispreplitanja nadležnosti državnih tijela.

20. Gradovi trebaju snažniju predanost vlade i ključnih političkih subjekata prema zelenoj i održivoj tranziciji te više nadležnosti u odnosu na nacionalnu razinu, a radi učinkovitije provedbe projekata zelene tranzicije te ukupnosti politika vezanih uz zelenu i održivu tranziciju.